

BÖCEK SOKMALARI VE HAYVAN ISIRIKLARINDA İLK YARDIM

Sunum Planı

- Böcek ısırıkları veya sokmaları (Kene, Örümcek, Akrep, Arı)
- Hayvan ısırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)
- Yılan ısırıkları
- Denizanası sokmaları
- Özet

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

(Kene, Örümcek, Akrep, Arı)

- Böcek ısırığı veya sokmalarının çoğu, ısırık veya sokma bölgesi ile sınırlı küçük reaksiyonlara neden olur ve genellikle de evde tedavi edilebilirler.
- Ancak ağız ve boğaz bölgesindeki ısırık veya sokmalar, oluşabilecek şişlik nedeniyle tehlikelidir ve hayatı tehdit edebilir.
- Isırma veya sokmaya neden olan hayvana göre ortaya çıkan belirti ve bulgular değişebilir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

(Kene, Örümcek, Akrep, Arı)

- Bazı insanlarda böcek ısırık veya sokmasına karşı alerjik reaksiyon meydana gelir.
- Bu reaksiyon yerel (lokalize) veya tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) tarzda olabilir.
- Tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) tarzdaki bir alerjik reaksiyon, potansiyel olarak hayatı tehdit edebileceğinden acil tıbbi müdahale gerektirir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

(Kene, Örümcek, Akrep, Arı) - *Belirti Ve Bulgular*

- **Yerel (lokal) belirti ve bulgular**

Isırık veya sokma bölgesinde;

- Ağrı
- Şişlik
- Kızarıklık veya döküntü
- Kaşıntı ve kabarıklık görülebilir.
- Kene gibi bazı hayvanlar ise cilde tutunmuş halde görülür.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

(Kene, Örümcek, Akrep, Arı) - *Belirti Ve Bulgular*

- **Tüm vücudu ilgilendiren belirti ve bulgular**
 - Döküntü
 - Kaşıntı
 - Kas krampları, titreme ve karıncalanma
 - Terleme
 - Hırıltı, ses kısıklığı veya nefes almada zorluk
 - Baş dönmesi veya baygınlık
 - Yutma güçlüğü
 - Yüz ve dudaklarda şişlik
 - Bulantı, kusma veya ishal
 - Kaygı veya huzursuzluk
 - Bayılma
 - Şok

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Kene Isırıkları

- Keneler, çim veya ormanlık alanlarda bulunan küçük, örümcek benzeri canlılardır.
- Keneler kan emmek için cildi ısırırlar ve kan emerken vücut büyüklükleri artar.
- Kene ısırıkları sıklıkla ağrısız olduğu için, genellikle ısırılan kişiler keneyi ancak ısırıldıktan çok sonra fark ederler.
- Kenenin insan vücudunda kaldığı sürenin uzaması ile hastalık geçiş riski artmaktadır. Özellikle bu süre 24 saat ve üzerinde ise risk daha da artar.
- Bu nedenle kenenin hızlıca ve parçalamadan çıkarılması gereklidir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Kene Isırıklarında İlk Yardım

- Keneye asla çıplak elle dokunmayın ve eldiven giyin.
- Keneleri ince cımbız kullanarak (parmaklarla değil) çıkarın.
- Keneyi mümkün olduğu kadar cilde yapıştığı yere en yakın yerden baş kısmından tutarak çok sıkmadan yukarı doğru çekerek çıkartın.
- Kenenin baş ve ağız kısmının tam olarak çıkartılmasına dikkat edin.
- Çıkartmak için keneyi bükmeyin veya sarsmayın.
- Kenenin gövdesini sıkmayın, ezmeyin ve patlatmayın.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Kene Isırıklarında İlk Yardım

- Ciltte kene parçası kalmadığından emin olun.
- Vazelin, alkol, benzin, mazot ve aseton gibi maddeler uygulamayın.
- Kibrit, çakmak veya sigara ile yakmaya çalışmayın.
- Kene çıkarmakta güçlük çekerseniz veya keneyi çıkartma işlemini yapamayacağınızı düşünüyorsanız zaman kaybetmeden en yakın sağlık kuruluşuna başvurun.
- Keneyi kendiniz çıkartmışsanız keneyi şeffaf bir poşete yerleştirin ve gerekli kan testlerini yaptırtmak için en yakın sağlık kuruluşuna başvurun.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Örümcek Isırıkları

- Örümcekler et obur hayvanlardır ve kurbanlarını zehirleyerek felç ederler.
- Örümceklerin dişleri, insan cildini geçebilecek kadar uzun ve zehir miktarları yeterli düzeyde değildir.
- Örümcek ısırığı sıcak aylarda daha sık görülür.
- Örümcek ısırığının teşhis edilmesi zordur.
- Nadir olarak tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) zehirlenmeler ve bazen de ölüm meydana gelebilir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Örümcek Isırıklarında İlk Yardım

- Isırılan bölgeyi su ve sabunla yıkayın.
- Isırılan bölgeye soğuk uygulaması yapın.
- Kan dolaşımını engellemeyecek şekilde bandaj uygulayın.
- Örümceğin ısırıldığı bölgede kızarıklık ve ağrı artışına ilave olarak uyuşukluk başlarsa en yakın sağlık kuruluşuna hastayı yönlendirin.
- Hastada tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) bulgular varsa hemen 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Akrep Sokmaları

- Akrepler özellikle sıcak ve kuru iklimlerdeki genellikle kuytu yerlerde bulunurlar.
- Ülkemizde daha çok Güneydoğu Anadolu bölgesinde rastlanır.
- Akrep uzun kuyruğunun sonundaki iğnesi ile sokar ve öldürücü olabilir.
- Akrebin soktuğu vücut bölgesinde kuvvetli yerel (lokal) belirti ve bulgular meydana gelir.
- Sonrasında da olaya tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) belirti ve bulgular eklenebilir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Akrep Sokmalarında İlk Yardım

- Hasta/yaralıyı sakinleştirin.
- Sokmanın olduğu bölgeyi hareket ettirmeyin.
- Sokulan yeri su ve sabunla nazikçe yıkayın.
- Sokulan yerin üzerine 15 dakika soğuk uygulama yapın.
- Kan dolaşımını engellemeyecek şekilde bandaj uygulayın.
- Sokulan yere kesme veya emme gibi herhangi bir işlem yapmayın.
- Şiddetli ağrı varsa ağrı kesici verin.
- 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Arı Sokmaları

- Arı birkaç yerden soktuysa, nefes borusuna yakın bir yerden soktuysa ya da kişi alerjik bünyeli ise tehlikeli olabilir.
- Alerjik kişilerde sadece bir arı sokmasında bile dakikalar içerisinde nefes darlığı ve şoka neden olabilir.
- Hastaların % 5'i arı sokmalarına karşı alerjiktir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Arı Sokmalarında İlk Yardım

- Sokulan kişiye yardım etmeden önce bölgenin güvenli olduğundan emin olun.
- Yaban arısı veya eşek arısının hala etrafta olduğu bir bölgede iseniz, sokulan kişi ile daha güvenli bir bölgeye sakin bir şekilde yürüyün.
- Çok sayıda arı tarafından saldırıya uğramış ve arılar hala saldırmaya devam ediyorsa, mümkün olduğunca hızla olay yerinden kaçın ve sığınacak bir yer arayın.
- Sokma yerini su ve sabun ile yıkayın.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Arı Sokmalarında İlk Yardım

- Cildin üzerinden görülüyorsa arının iğnesini çıkarın.
 - Arının iğnesini mümkün olduğunca hızlı çıkarmaya çalışın.
 - İğneyi çıkarmak için herhangi bir kredi kartı, cetvel veya anahtar arkası gibi düz kenarlı bir alet kullanın.
 - İğne dışarı çıkıncaya kadar iğnenin olduğu yeri elinizdeki aletle nazikçe kazıyın.
 - İğneyi cımbız gibi aletlerle sıkarak çıkartmayın. İğneyi sıkmak cilde daha fazla zehrin salınmasına neden olabilir.

Böcek Isırıkları Veya Sokmaları

Arı Sokmalarında İlk Yardım

- Soğuk uygulama yaparak ödem ve zehir emilimini azaltın.
- Ağız içi sokmalarında, alerji hikâyesi olanlarda ve tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) bulgular gösterenlerde hemen 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.
- Nefes darlığı, dil, boğaz ve yüzde şişlikle ciddi alerjik bulguları olan hastaların reçete edilmiş ilacı (Epinefrin oto enjektör) varsa hastanın bacağı üzerinden kaslı bir bölgeye uygulayın.

Böcek Isırık Ve Sokmaları

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Böcek ısırık ve sokmalarında zehrin kana karışmasını engellemek amaçlı ısırılan yara üzerine kesinlikle herhangi bir işlem (vakumla, şırınga ya da ağızla yaranın emilmesi, kesilmesi, enjeksiyon, dağlama gibi) yapılmaz.
- Bunlar enfeksiyona yol açar ve yara iyileştirmesini geciktirirler.

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

Genel Bilgiler

- Bir hayvan ısırığında iki sorunla karşı karşıya kalınmaktadır.
 - **Birincisi;** vücutta ortaya çıkan doku yaralanması,
 - **İkincisi;** daha sonra oluşabilecek enfeksiyonlar yani mikrobik hastalıklardır.
- Bu enfeksiyonların başında tetanoz ve kuduz gelmektedir.

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

Belirti Ve Bulgular

- Isırık ve diş izleri
- Cilt ve cilt altı dokularda yaralar
- Cilt ve doku kayıpları
- Orta veya şiddetli kanama
- Şişlik
- Kızarıklık
- Ağrı

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

İlk Yardım

- Bölgenin güvenli olduğundan ve hayvanın sizi veya ısırılan kişiyi tekrar ısıramayacağından emin olun. Emin değilseniz gerekli tedbirleri alın.
- Yaşamsal bulguları değerlendirin.
- Yaraya bakmadan önce ellerinizi su ve sabunla yıkayın. Varsa, alkol bazlı dezenfektanlar da kullanılabilirsiniz.
- Mümkünse eldiven giyin. Değilse, temiz bir plastik poşet de kullanabilirsiniz.
- Isırılan kişinin kanı veya yarası ile temas etmemeye çalışın.
- Yarayı 10-15 dakika su ve sabunla yıkayın.

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

İlk Yardım

- Isırılan kişiye kuduz ve/veya tetanoz aşıları ve yara bakımı için bir sağlık kuruluşuna başvurmasını söyleyin.
- Yaralanma ciddi ve yaralının hayati tehlikesi mevcutsa derhal 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.
- Yara şiddetli kanıyorsa yaraya doğrudan bası uygulayarak kanamayı durdurun.
- Yarayı kuru temiz bir bezle veya bandajla örtün.

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

İlk Yardım

- Yara üzerine herhangi yabancı bir madde (çeşitli otlar, biber, yağ, benzin vs.) dökmeyin ve yara üzerinde herhangi bir işlem yapmayın.
- Hayati tehlike oluşturmuyorsa dahi, köpek (veya başka bir hayvan) tarafından ısırılan kişinin mutlaka en yakın sağlık kuruluşuna başvurmasını sağlayın.
- Kuduz aşısı yapılmamış hayvanların en az 10 gün gözetim altında tutulmasını sağlayın.

Hayvan Isırıkları (Kedi, Köpek, At, İnek)

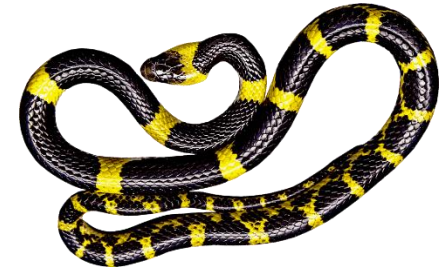
İlk Yardım

- Hayvanı kendiniz yakalamak için çabalamayın. Hayvana yaklaşmayın.
- Kesinlikle gerekli olmadıkça hayvanı öldürmeyin. Eğer öldürülmesi gerekiyorsa, kuduz muayenesi için hayvanın baş ve beynini hasardan koruyun.
- Uygun önlemler almadan hayvana dokunmayın.

Yılan Isırıkları

- Dünya üzerinde 2500'den fazla çeşit yılan vardır ve yılanlar rahatsız veya tehdit edilmediklerinde nadiren ısırırlar.
- Yılan ısırıklarının etkileri yılanın türüne göre değişir.
- Ancak genel kabul tüm yılan ısırıklarına zehirliymiş gibi muamele edilmesidir.
- Yılan ısırıklarında ilk yardım uygulamasında yılan türlerine göre farklılık yoktur.
- Yılanı tespit edip fotoğraf alınabiliyorsa tedavi sırasında antivenom kullanımında önemli olabilir.

Yılan Isırıkları

Belirti Ve Bulgular

- Isırık yerinde:
 - Kanama
 - Şişlik
 - Morarma
 - Ağrı
 - Uyuşma
 - Diş izleri

Yılan Isırıkları

Belirti Ve Bulgular

- Genel olarak:
 - Görme bulanıklığı
 - Konuşma bozukluğu
 - Terleme
 - Bulantı veya kusma
 - Karın ağrısı ve ishal
 - Bilinç bulanıklığı
 - Nefes darlığı

Yılan Isırıkları

İlk Yardım

- Isırılan kişiye uzanmasını ve hareket etmemesini söyleyin.
- Isırılan kişiyi sakinleştirin. Çünkü sakin kalmak ve hareket etmemek zehrin yayılmasını yavaşlatır.
- Bir yılanın zehirli olup olmadığını değerlendirmek zordur. Bu nedenle, her zaman yılanın zehirli olduğunu varsayın.
- Varsa eldiven giyin yoksa ellerinizi örtmek için temiz bir plastik poşet kullanın.
- Isırılan kişinin kanıyla temas etmemeye çalışın.
- Şişme nedeniyle kan akışını engelleyecek yüzük ve saat gibi takıları ve sıkı giysileri çıkarın.
- Yarayı temiz bir pamuklu bez veya bandajla örtün.

Yılan Isırıkları

İlk Yardım

- Isırık yeri kol ve bacaklarda ise yara üstünden dolaşımı engellemeyecek şekilde bandaj uygulayın.
- Yaralı uzvu hareket ettirmemeye çalışın ve mümkünse atel (tespit) uygulayın.
- 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.
- Tıbbi yardım sağlanana kadar hasta/yaralı ile birlikte kalın.
- Yaşamsal bulguları gözlemleyin.

Yılan Isırıkları

Dikkat Edilmesi Gerekli Hususlar

- Yılan ısırığında yara üzerine soğuk veya buz uygulaması yapmayın. Soğuk veya buz yılan zehrinin etkinliğini azaltmaz.
- Yara üzerine kesinlikle herhangi bir (vakumla, şırınga ya da ağızla yaranın emilmesi, kesilmesi, çizilmesi ve enjeksiyon gibi) işlem yapmayın.
- Yılan ısırıklarında doku hasarını artıracığından dolayı turnike uygulaması yapmayın.

Denizanası Sokmaları

- Denizaneları her okyanus ve denizde bulunur.
- Denizanası dokunaçlarında, nematosist adı verilen küçük ve içi zehir dolu mızraklar vardır.
- Nematositleri kurbanlarına saplayarak zehirlenmelere neden olurlar.
- Çoğunluğu zararsız olmasına rağmen, bazı türleri yerel (lokal) ve tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) reaksiyonlara neden olabilir.

Denizanası Sokmaları

- Çoğu zaman, sadece küçük ve genellikle yanıklara benzeyen kaşıntılı reaksiyonlara neden olurlar.
- Bu lezyonlar genellikle birkaç gün ile birkaç hafta arası bir sürede kendiliğinden iyileşir.
- Nadir de olsa sokma yerinde sonradan renk deđişikliđi meydana gelebilir.

Denizanası Sokmaları

Belirti Ve Bulguları

- **Yara yerinde:**

- Kızarıklık
- Ağrı
- Kaşıntı
- Uyuşma ve karıncalanma
- Cilt döküntüleri ve püstüller (ciltte, içerisinde cerahat bulunan kabarık lezyonlar)

- **Tüm vücudu ilgilendiren:**

- Kas ağrısı
- Kusma
- Terleme
- Huzursuzluk
- Tansiyonda yükselme
- Karın ağrısı
- Göğüs ağrısı

Denizanası Sokmaları

İlk Yardım

- Kişinin sokulan bölgeyi ovmasını önleyin.
- Denizanasının dokunaçlarını çıkarın.
- Eğer dokunaçlar yapışık durumda ise; bunları kredi kartı gibi düz bir nesne kullanarak kazıyarak çıkarın.
- Nematosistlerin etkisiz hale getirilmesi için coğrafi bölgeye ve denizanası türüne göre; deniz suyu, karbonat ve sirke veya sokmanın olduğu yere ısı uygulaması yapılabilir.
- Denizanasının türünden emin değilseniz temas bölgesini sadece deniz suyu ile iyice durulayın.

Denizanası Sokmaları

İlk Yardım

- Tatlı su uygulaması yapmayın. Tatlı su nematosistlerdeki zehrin açığa çıkmasına ve daha fazla zehirlenmeye neden olabilir.
- Ölümcül denizanası olan bölgelerde hemen 112 acil yardım numarasını arayarak ya da aratarak yardım isteyin.
- Denizanası sokmalarının tedavisinde basınçlı bandajlar kullanılmaz.

Özet

- Böcek ısırığı ve sokmaları genellikle ısırık veya sokma bölgesi ile sınırlı küçük reaksiyonlara neden olur.
- Böcek ısırık ve sokmalarında acil müdahale gerektiren tüm vücudu ilgilendiren (sistemik) alerjik reaksiyonlar için dikkatli olunmalıdır.
- Hayvan ısırıklarında doku kaybı ve enfeksiyon riski mevcuttur.
- Hayvan ısırıklarında (Kedi, Köpek, At, İnek) kuduz ve tetanoz aşısı için mutlaka sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.

Özet

- Yılan ısırıklarının etkileri yılanın türüne göre değişir.
- Tüm yılan ısırıklarına zehirli ısırıklar gibi müdahale edilmelidir.
- Deniz anaları çoğunlukla küçük kaşıntılı lezyonlara neden olurlar.
- Deniz anasına bağlı yaralanmalara genel yaklaşım dokunaçların çıkarılıp yara yerinin deniz suyu ile yıkanmasıdır.